

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU26

Kommunala frågor

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om det kommunala utjämningsystemet, kommunala tillsynsavgifter, redovisning av skattepengar, vinster i välfärden, försäljning av välfärdsverksamhet, riktade statsbidrag, villkor för att bedriva välfärdsverksamhet, kommunsektorns uppdrag och nationell samling av framgångsprojekt. Utskottet hänvisar till nyligen fattade beslut, befintlig lagstiftning, pågående utredningar och det arbete som redan bedrivs på många områden.

I betänkandet finns nio reservationer (M, SD, C, V).

Behandlade förslag

Cirka 30 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden.....	6
Det kommunala utjämningsystemet.....	6
Kommunala tillsynsavgifter	8
Kommunal redovisning av skattepengar	10
Vinster i välfärden	12
Försäljning av välfärdsverksamhet	14
Riktade statsbidrag till kommunsektorn	17
Villkor för aktörer inom välfärden	21
Kommunsektorns uppdrag.....	24
Nationell samling av framgångsprojekt.....	27
Reservationer	29
1. Det kommunala utjämningsystemet, punkt 1 (C).....	29
2. Kommunala tillsynsavgifter, punkt 2 (SD, C)	30
3. Kommunala tillsynsavgifter, punkt 2 (M)	30
4. Vinster i välfärden, punkt 4 – motiveringen (V).....	31
5. Försäljning av välfärdsverksamhet, punkt 5 – motiveringen (V).....	32
6. Riktade statsbidrag till kommunsektorn, punkt 6 (M)	32
7. Riktade statsbidrag till kommunsektorn, punkt 6 (C)	33
8. Villkor för aktörer inom välfärden, punkt 7 – motiveringen (V)	33
9. Kommunsektorns uppdrag, punkt 8 (SD)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	36
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Det kommunala utjämningsystemet

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:247 av Fredrik Christensson och Peter Helander (båda C),

2020/21:515 av Josef Fransson (SD),

2020/21:759 av Camilla Brodin (KD),

2020/21:893 av Per Åsling (C) yrkande 5,

2020/21:911 av Hanna Westerén (S),

2020/21:1024 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1693 av Ida Drougge och Josefin Malmqvist (båda M)
yrkandena 1–3,

2020/21:1809 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),

2020/21:2622 av Maria Stockhaus m.fl. (M),

2020/21:2925 av Per Åsling m.fl. (C) yrkande 1 och

2020/21:3708 av Margareta Cederfelt (M).

Reservation 1 (C)

2. Kommunala tillsynsavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:572 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 6,

2020/21:704 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2020/21:1263 av Malin Höglund (M),

2020/21:1692 av Ida Drougge (M) yrkandena 1 och 2,

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 8 och

2020/21:3486 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 11 och 12.

Reservation 2 (SD, C)

Reservation 3 (M)

3. Kommunal redovisning av skattepengar

Riksdagen avslår motion

2020/21:1331 av Sten Bergheden (M).

4. Vinster i välfärden

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 och

2020/21:3532 av Hans Rothenberg m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 4 (V) – motiveringen

5. Försäljning av välfärdsverksamhet

Riksdagen avslår motion

2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3.

Reservation 5 (V) – motiveringen

6. Riktade statsbidrag till kommunsektorn

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 5–7,

2020/21:3488 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 10 och

2020/21:3671 av Margareta Cederfelt (M).

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (C)

7. Villkor för aktörer inom välfärden

Riksdagen avslår motion

2020/21:997 av Maria Stockhaus m.fl. (M).

Reservation 8 (V) – motiveringen

8. Kommunsektorns uppdrag

Riksdagen avslår motion

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 22.

Reservation 9 (SD)

9. Nationell samling av framgångsprojekt

Riksdagen avslår motion

2020/21:1105 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

Stockholm den 11 mars 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Sofia Westergren (M) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet motionsyrkanden om kommunala frågor från allmänna motionstiden 2020/21. Motionerna handlar om det kommunala utjämningsystemet, kommunala tillsynsavgifter, redovisning av skattepengar, vinster i välfärden, försäljning av välfärdsverksamhet, riktade statsbidrag, villkor för att bedriva välfärdsverksamhet, kommunsektorns uppdrag och nationell samling av framgångsprojekt.

En sammanställning över behandlade förslag finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Det kommunala utjämningsystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om det kommunala utjämningsystemet med hänvisning till att riksdagen nyligen beslutat om att rikta ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämningsystemet.

Jämför reservation 1 (C).

Motionerna

I ett flertal motioner lämnas förslag om en översyn av det kommunala utjämningsystemet.

I motion 2020/21:247 av Fredrik Christensson och Peter Helander (båda C) anförs att små kommuner som har en hög andel säsongarbetare missgynnas av sättet att beräkna invånarantal endast en gång per år. Det handlar om kommunens skatteinkomster och avgör bl.a. nivån på skatteutjämningsbidraget och kostnadsutjämningsbidraget. Motionärerna anser att åtgärder bör vidtas för att införa en mer rättvis folkräkning, t.ex. ett befolkningsgenomsnitt under året. Ett motsvarande yrkande finns även i motion 2020/21:1024 av Per Åsling och Peter Helander (båda C).

I motion 2020/21:515 av Josef Fransson (SD) anförs att det kommunala utjämningsystemet behöver reformeras. Motionären menar att kommuner i dag saknar incitament att ha ett gott näringslivsklimat eller att få personer att gå från bidrag till arbete. Motionären vill därför att regeringen ska tillsätta en utredning som belyser effekterna av nuvarande utjämningsystem för kommuner och regioner.

I motion 2020/21:759 av Camilla Brodin (KD) anförs att nuvarande utjämningsystem inte tar tillräcklig hänsyn till kostnader och investeringsbehov inom t.ex. infrastruktur, kollektivtrafik, sjukvård, omsorg, skola och förskola, som en hög inflyttning och stark tillväxt för med sig. Detta medför enligt motionären att incitamenten för kommuner och regioner att främja tillväxt försvinner, vilket är till skada för hela landets tillväxt. Motionären vill därför att hela utjämningsystemet ska ses över.

I motion 2020/21:893 av Per Åsling (C) yrkande 5 anförs att befintliga fördelningsmodeller har missgynnat Jämtlands län på grund av länets stora yta i relation till få invånare. Motionären framhåller att det ska finnas likvärdiga förutsättningar för vård, skola och omsorg i hela landet och han vill därför se ett nytt solidariskt och effektivt skatteutjämningsystem som ger långsiktiga och rättvisa förutsättningar för välfärd i hela Sverige. Ett liknande yrkande

framförs också i motion 2020/21:2925 av Per Åsling m.fl. (C) yrkande 1. Motionärerna anför att skatteutjämningsystemet bör ses över så att gleshet ges större vikt samtidigt som incitamenten för jobb och företagande stärks.

I motion 2020/21:911 av Hanna Westerén (S) anförts att en del kommuner upplever stora svårigheter med att hantera de utmaningar som en stor säsongsvariation av befolkningen medför. Motionären vill därför att regeringen ser över förutsättningarna för en modell för inkomst- och kostnadsutjämning mellan kommuner som tar hänsyn till kommuner med stor andel deltidsboende.

I motion 2020/21:1693 av Ida Drougge och Josefin Malmqvist (båda M) yrkandena 1–3 anförts att det kommunala utjämningsystemet inte är rättvist och att det behöver reformeras för att det ska fungera som det är tänkt. Motionärerna menar att dagens system utjämnar för faktorer som kommuner både kan och borde styra över, där arbetslöshet av motionärerna framhålls som det kanske allvarligaste exemplet. Dagens system anses undergräva kommunernas drivkrafter att ta ansvar för såväl byggande som för ekonomin i stort. Motionärerna vill därför att systemet ses över och reformeras så att det inte utjämnar för faktorer som kommuner och regioner kan påverka, inte ställer kommuner mot varandra, att staten fullt ut står för utjämnningen samt att staten kan dra in hela eller delar av utjämningsbidraget till kommuner som inte tar ansvar för sin ekonomi.

I motion 2020/21:1809 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S) anför motionärerna att ytterligare justeringar i kostnadsutjämningsystemet bör övervägas för en mer rättvis fördelning. I motionen framhålls att Riksrevisionen har beräknat att systemet, trots 2020 års förändringar, systematiskt underskattar kostnaderna i kommuner med stor yta, få invånare och en relativt liten andel som bor i tätort. Motionärerna menar därför att det är angeläget att arbetet fortsätter för en skarpare utjämning.

I motion 2020/21:2622 av Maria Stockhaus m.fl. (M) anförts att det kommunala utjämningsystemet bör utredas för att förbättra möjligheten för landsbygdskommuner att finansiera sina egna behov och för att staten ska kunna ta över ansvaret för finansiering av utjämnningen.

I motion 2020/21:3708 av Margareta Cederfelt (M) anförts att det är svårt att mäta om den kommunala inkomstutjämnningen genererar några positiva effekter. Motionären hänvisar till forskning som visar på en oro för att inkomstutjämnningen påverkar kommunernas incitament för tillväxt negativt. Därför anser motionären att den kommunala inkomstutjämnningen bör upphöra och att ett eventuellt återinförande bör ske först i det fall det finns kvalificerade studier som entydigt visar att den kommunala inkomstutjämnningen ger positiva effekter för såväl de kommuner som bidrar som för de kommuner som mottar ekonomiskt stöd från inkomstutjämnningen.

Kompletterande information

Den 10 december 2020 beslutade riksdagen om betänkande 2020/21:FiU15 Riksrevisionens rapport om tillväxthämmande incitament i den kommunala inkomstutjämnningen. I betänkandet föreslår finansutskottet att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämnningssystemet med fokus på utveckling, tillväxt och likvärdig service i hela landet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2020/21:129).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är viktigt att det kommunala utjämnningssystemet utvecklas i takt med samhällsutvecklingen och att det regelbundet följs upp så att gamla uppgifter och analyser kan uppdateras. Riksdagen har nyligen beslutat i enlighet med utskottets förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämnningssystemet med fokus på utveckling, tillväxt och likvärdig service i hela landet. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionerna och avstyrker därför samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Kommunala tillsynsavgifter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om kommunala tillsynsavgifter med hänvisning till att riksdagen nyligen beslutat om att införa obligatorisk efterhandsdebitering.

Jämför reservation 2 (SD, C) och 3 (M).

Motionerna

I ett flertal motioner lämnas förslag om kommunala tillsynsavgifter.

I motion 2020/21:572 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 6 anförs att tillsynsavgifter enligt t.ex. alkohol-, livsmedels- och miljölagstiftningen bör tas ut först när motprestationen är utförd och att efterhandsdebitering därför bör göras till regel hos myndigheterna. Ett motsvarande yrkande finns också i kommittémotion 2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 8.

I kommittémotion 2020/21:704 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att regeringen bör utreda ett införande av lagkrav kring efterhandsdebitering av tillsynsavgifter.

I motion 2020/21:1263 av Malin Höglund (M) anförs att det är orimligt att en lanthandel eller en obemannad butik ska betala samma kostnad för tillsyn som större handlare. Motionären vill därför att regeringen gör en översyn av

tillsynskostnaderna för servicenäringsen och för obemannade butiker på landsbygden så att små butiker kan finnas kvar.

I motion 2020/21:1692 av Ida Drougge (M) yrkandena 1 och 2 anförs att det finns svårigheter med att kontrollera om en avgift är proportionerlig i förhållande till kostnaden för motprestationen. Motionären vill därför att regeringen ser över möjligheten att göra kommuner och staten skyldiga att redovisa faktiska beräkningar och underlag för avgifters storlek samt kostnaden för den motprestation som avgiften avser.

I kommittémotion 2020/21:3486 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkandena 11 och 12 anförs att efterhandsdebitering av tillsynsavgifter bör göras till huvudregel hos myndigheter och att kommuners möjlighet till avgiftsuttag för icke genomförd tillsyn bör begränsas.

Kompletterande information

Proposition 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning

Den 28 oktober 2020 lämnade regeringen proposition 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning till riksdagen. I propositionen lämnar regeringen förslag om att anpassa svensk lagstiftning till en ny EU-förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan. Regeringen bedömer att det inte längre bör tas ut en årlig avgift för den ordinarie livsmedelskontrollen. En avgift bör i stället debiteras den enskilde efter utförd kontroll. Sådan efterhandsdebitering bör vara obligatorisk för alla kontrollmyndigheter och bör enligt regeringen börja tillämpas tidigast den 1 januari 2022. Prövningsavgift, registreringsavgift och andra avgifter för verksamhet som utgör annan offentlig verksamhet bör fastställas utifrån myndigheternas faktiska kostnader. Regeringen föreslår att rätten för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet att betala en avgift för offentlig kontroll ska kompletteras med en rätt att meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för annan offentlig verksamhet. Propositionen behandlades av miljö- och jordbruksutskottet i betänkande 2020/21: MJU6 och beslutades av riksdagen den 25 februari 2021 (rskr. 2020/21:198). Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag och riksdagen beslutade i enlighet med utskottet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen nyligen beslutat om att införa obligatorisk efterhandsdebitering för avgifter inom livsmedelskontrollen och att livsmedelsföretagen därmed kommer att betala en kontrollavgift efter genomförda kontrollbesök i stället för en årlig avgift i början av varje kalenderår, som tidigare varit fallet. I likhet med regeringen anser utskottet att det därmed blir tydligare för företagen vad de betalar för och att det kan bidra

till att företagen upplever systemet som mer rättvist. Utskottet anser därför att det inte nu finns skäl att överväga några åtgärder med anledning av motionerna och avstyrker därför samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Kommunal redovisning av skattepengar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om kommunal redovisning av skattepengar med hänvisning till befintlig lagstiftning och till de befintliga rekommendationer som finns på området.

Motionen

I motion 2020/21:1331 av Sten Bergheden (M) anförs att det är viktigt att våra skattepengar används på ett så bra sätt som möjligt och att skattebetalarna med enkelhet kan se hur pengarna används. Motionären vill därför att regeringen ska se över möjligheten att få kommunerna att redovisa tydligt i årsredovisningen hur deras utgifter har fördelats mellan den lagstadgade verksamheten och den frivilliga verksamheten.

Kompletterande information

Lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

Enligt lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning ska årsredovisningen innehålla en driftsredovisning och en investeringsredovisning. Av de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning (RKR-R14) lämnar till kommunerna framgår att driftsredovisningen ska utformas så att utfallen kan stämmas av mot fullmäktiges budget. Redovisningen bör vidare upprättas så att den dels tillgodoser fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels tillgodoser externa intressenters behov av information om hur resurserna fördelas och förbrukas av verksamheterna.

En ändamålsenlig kommunal bokföring och redovisning

Under våren 2018 behandlade utskottet regeringens proposition 2017/18:149 En ändamålsenlig kommunal bokföring och redovisning. I propositionen lämnades förslag om en ny lag om kommunal bokföring och redovisning för att skapa en tydligare ram för den kommunala redovisningen och en bättre struktur för de som ska tillämpa lagen. Bland annat föreslogs att drift- och investeringsredovisningen skulle utgöra självständiga delar i årsredovisningen i stället för att som tidigare ingå i förvaltningsberättelsen. Utskottet ställde sig bakom regeringens förslag, och riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2017/18:FiU42, rskr. 2017/18:285).

Den nya lagen och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat ett liknande motionsyrkande, senast i betänkande 2019/20:FiU26 Kommunal fråga. I betänkandet konstaterade utskottet att riksdagen nyligen beslutat om en ny lag om kommunal bokföring och redovisning för att skapa en tydligare ram för den kommunala redovisningen och en bättre struktur för dem som ska tillämpa lagen. Vidare noterade utskottet de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning lämnar till kommunerna om att redovisningen bör upprättas så att den tillgodoser dels fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels externa intressenters behov av information om hur resurserna fördelas och förbrukas av verksamheterna. Mot den bakgrunden ansåg utskottet att det inte fanns skäl att överväga några åtgärder. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner om att riksdagen nyligen beslutat om en ny lag om kommunal bokföring och redovisning för att skapa en tydligare ram för den kommunala redovisningen och en bättre struktur för tillämpningen av lagen. Utskottet vill också liksom tidigare framhålla de rekommendationer som Rådet för kommunal redovisning lämnar till kommunerna om att redovisningen bör upprättas så att den tillgodoser dels fullmäktiges behov av uppföljning och ansvarsprövning av styrelser och nämnder, dels externa intressenters behov av information om hur resurserna fördelas och förbrukas av verksamheterna. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att överväga några ytterligare åtgärder och avstyrker därför det här aktuella motionsyrkandet.

Vinster i välfärden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om vinster i välfärden med hänvisning till skrivningarna i januariavtalet om att höga kvalitetskrav ska vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer, och att alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor.

Jämför motivreservation 4 (V).

Motionen

I motion 2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 anförs att det är viktigt att öka kvinnors företagande ur såväl ett rättvise- som ett tillväxtperspektiv och att vinster i välfärden har stor betydelse för att bidra till ett jämställt företagande. Därför vill motionären att det ska vara tillåtet att göra vinst i välfärdsföretag.

I motion 2020/21:3532 av Hans Rothenberg m.fl. (M) yrkande 1 anförs att hotet om vinstbegränsning för företag inom välfärdssektorn är en begränsande faktor som verkar menligt på långsiktigheten i verksamheten och som försämrar benägenheten till utomstående investeringar. Regeringen bör därför tillförsäkra långsiktiga uthålliga villkor för privat företagsamhet inom välfärdssektorn.

Kompletterande information

Sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna

Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet slöt i januari 2019 en överenskommelse med 73 punkter där partierna kom överens om ett budgetsamarbete och ett samarbete i de politiska frågor som framgår av överenskommelsen. I överenskommelsen framhålls att den enskildes valfrihet är en central del av den svenska välfärden. Därför behövs en mångfald av aktörer och goda villkor för enskilt drivna verksamheter inom välfärden som underlättar den enskildes aktiva val. I överenskommelsen sägs följande:

Regeringen kommer inte att driva eller arbeta vidare med förslag om vinstförbud eller andra förslag med syftet att införa vinstbegränsningar för privata aktörer i välfärden. Höga kvalitetskrav ska vara styrande. Detta kommer att uttryckas i vårändringsbudgeten för 2019. Förslag kommer läggas för att säkerställa att alla aktörer inom välfärden oavsett driftsform har likvärdiga villkor.

När det gäller skolan framhålls att lika villkor ska gälla för både privat och offentligt drivna verksamheter. Höga kvalitetskrav ska vara styrande. Enligt överenskommelsen ska en utredning om kvalitetskrav tillsättas och arbeta med

dessa frågor 2020–2022. När det gäller sjukvård och äldreomsorg framhålls att konkurrensneutralitet ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare, vad gäller såväl ekonomiska villkor som en fungerande tillståndsgivning och kvalitetskrav. (Källa: Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.)

Vårpropositionen 2019

I den ekonomiska vårpropositionen 2019 skriver regeringen att den i enlighet med januariavtalet inte kommer att lägga förslag som innebär vinstbegränsningar för privata aktörer. Höga kvalitetskrav ska vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer. Alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkande, senast i betänkande 2019/20:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet framhöll utskottet att det stod bakom den politik som regeringen avser att föra i enlighet med januariavtalet, dvs. en politik som innebär att inga förslag kommer att läggas fram som innebär vinstbegränsningar för privata aktörer. Höga kvalitetskrav ska vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer, och alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står bakom den politik som regeringen avser att föra i enlighet med januariavtalet, dvs. en politik som innebär att inga förslag kommer att läggas fram som innebär vinstbegränsningar för privata aktörer. Höga kvalitetskrav ska vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer, och alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att vidta några åtgärder och avstyrker därför de här aktuella motionsyrkandena.

Försäljning av välfärdsverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om försäljning av välfärdsverksamhet med hänvisning till gällande lagstiftning, som är tydlig när det gäller avknoppning.

Jämför motivreservation 5 (V).

Motionen

I motion 2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3 framhålls vikten av att fortsätta arbetet med att öka konkurrensen och valfriheten inom den offentligt finansierade välfärdssektorn. Ett viktigt inslag i detta arbete bedöms vara alternativa driftsformer genom bl.a. ”avknoppningar”, dvs. överlåtelse av ägar- och huvudmannaskapet för offentligt drivna verksamheter till personalen som i stället blir nya privata aktörer. Enligt motionären är rättsläget oklart när det gäller ”avknoppningar”. Motionären framhåller att det i dag inte är möjligt för en kommun att rikta ett erbjudande till de anställda om att ta över en verksamhet. Det bedöms som olyckligt då avknoppningsarbetet mer eller mindre har avstannat och bromsat upp arbetet med att utöka valfriheten, mångfalden och kvaliteten inom välfärden. Motionären vill därför att det införs ett regelverk för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet.

Kompletterande information

Kommunallagens bestämmelser om stöd till näringslivet

Enligt 2 kap. 8 § första stycket kommunallagen (2017:725), förkortad KL, får kommuner och regioner genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen eller regionen. Enligt andra stycket i samma lagrum får ett individuellt riktat stöd till enskilda näringsidkare lämnas endast om det finns synnerliga skäl för det. Bestämmelserna reglerar kommunernas och regionernas förhållande till den del av näringslivet som traditionellt är förbehållen den enskilda företagsamheten. Eftersom en kommun inte får gynna enskilda näringsidkare ekonomiskt, får kommunen heller inte rikta ett erbjudande till en grupp anställda. All försäljning av kommunal egendom, fast eller lös, eller annat som kan vara av ekonomiskt värde, ska därför ske till marknadsvärde. Försäljning under marknadsvärdet är att betrakta som understöd till enskild näringsidkare.

EU-rättens bestämmelser om stöd till näringslivet

EU:s regler om statligt stöd är en del av EU-rättens konkurrensregler. Reglerna finns i artiklarna 107–109 i EUF-fördraget (fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Där fastställs att statsstöd är förbjudet om det inte uppfyller

vissa på förhand bestämda undantag. Syftet med reglerna är att säkerställa att konkurrensförhållanden inom EU inte snedvrids genom att medlemsstaterna ekonomiskt gynnar t.ex. ett visst företag eller en viss bransch. Med statsstöd avses stöd från stat, kommun eller region till en privat näringsidkare. Ett statsstöd som är oförenligt med fördraget måste återbetalas med ränta. Om en åtgärd bedöms utgöra ett statsstöd ska en anmälan förberedas av kommunen eller regionen. Anmälan skickas till Näringsdepartementet som granskar den och skickar den till kommissionen.

Från offentligt till privat

I december 2017 överlämnade Statskontoret rapporten *Från offentligt till privat – En kartläggning av överlåtelse av kommunalt driven verksamhet* (2017:24). I rapporten görs en kartläggning av de överlåtelse som genomförts under tidsperioden 2007–2016. Enligt rapporten har 46 överlåtelse gjorts i tio kommuner och 17 överlåtelse i två landsting. De flesta överlåtelse har genomförts före 2010, och det vanligaste är att tidigare anställd personal har tagit över verksamheterna genom s.k. avknoppning. Det gäller i synnerhet de överlåtelse som genomfördes 2007 och 2008. I de flesta av dessa fall låg endast inventarierna till grund för värderingen av de överlåtelse verksamheterna. Vid de överlåtelse som genomförts under senare tid i kommunerna har värderingarna i större utsträckning tagit hänsyn till hela verksamheterna och inkluderat immateriella värden, vilket oftast har inneburit högre överlåtelsebelopp än vid tidigare överlåtelse. Enligt rapporten kan en förklaring till att färre överlåtelse genomförts efter 2008 vara att värderingsprinciperna ändrades och att överlåtelsebeloppen blev högre, vilket gjorde det mindre ekonomiskt fördelaktigt att ta över verksamheter. Värderingsprinciperna ändrades bl.a. som en följd av utslaget i ett antal rättsfall och en rättslig analys av prissättningen i samband med överlåtelse som Statskontoret genomförde 2008. I Statskontorets rapport (2008:10) drogs slutsatsen att kommunen eller landstinget vid försäljning av kommunal egendom ska agera som vilken annan aktör som helst på en marknad och försöka uppnå högsta pris. Det innebär att kommuner och landsting inte kan ge anställda någon särställning när en verksamhet ska överlåtas utan måste följa de vanliga upphandlingsbestämmelserna. Enligt rapporten kan en annan förklaring till att antalet överlåtelse har minskat vara att det finns andra sätt att konkurrensutsätta verksamheten eller öka mångfalden av utförare. Ett sätt är att införa valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Statskontoret noterar också att andelen kommunalt finansierad verksamhet som drivs av privata utförare har ökat kontinuerligt under hela den undersökta perioden. Av rapporten framgår att andelen verksamhet som kommuner köper från privata företag har ökat från ca 7 procent 2006 till ca 13 procent 2015. Motsvarande andelar för landstingen var ca 6 procent 2006 och ca 15 procent 2015. Enligt rapporten anger flera kommuner och landsting att strävan efter

ökad konkurrens och en ökad mångfald av utövare har varit viktiga skäl till att de valt att överlåta verksamhet.

Idéburna aktörer i välfärden

I december 2019 lämnade utredningen om idéburna aktörer i välfärden sitt betänkande Idéburen välfärd (SOU 2019:56) till regeringen. Utredningen föreslår att det införs en definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet, ger vägledning kring hur partnerskap mellan offentliga myndigheter och idéburna aktörer kan utformas samt föreslår förändringar i lagstiftningen för upphandlingar och valfrihetssystem för att underlätta för idéburna aktörer. Enligt utredningen bidrar idéburna aktörer till mångfalden och till valfrihet för brukare genom att t.ex. tillhandahålla anpassade eller nischade tjänster. Förslaget har remissbehandlats och regeringen avser att lämna en proposition i maj 2021.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2019/20:FiU26 Kommunala frågor. I det betänkandet ansåg utskottet att de befintliga regelverken och de utredningar som gjorts tydligt visar vad som gäller vid avknoppning av offentlig verksamhet. Utskottet framhöll vidare att nuvarande lagstiftning inte lämnar något utrymme för försäljning av sådan egendom till ett annat pris än det värde för hela verksamheten som fastställts vid en oberoende värdering. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser liksom tidigare att befintliga regelverk och de utredningar som har gjorts tydligt visar vad som gäller vid avknoppning av offentlig verksamhet. Nuvarande lagstiftning lämnar inte något utrymme för försäljning av sådan egendom till ett annat pris än det värde för hela verksamheten som fastställts vid en oberoende värdering. Vad gäller arbetet med att öka konkurrensen och valfriheten noterar utskottet att regeringen avser att lämna en proposition om idéburna aktörer i välfärden som bedöms bidra till mångfalden och till valfrihet för brukare genom att t.ex. tillhandahålla anpassade eller nischade tjänster. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att överväga åtgärder och avslår därför det här aktuella motionsyrkandet.

Riktade statsbidrag till kommunsektorn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om att minska antalet riktade statsbidrag till förmån för mer generella statsbidrag. Utskottet anser i likhet med regeringen att generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn men att det samtidigt finns behov av riktade statsbidrag till specifika områden.

Jämför reservation 6 (M) och 7 (C).

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 5–7 framhåller motionärerna att många regioner och kommuner inte ges tillräckliga förutsättningar att växa och blomstra. Motionärerna vill att regeringen ska verka för mer generella statsbidrag, som stimulerar ekonomisk utveckling i landsbygdskommuner och ser över kommunernas möjligheter att finansiera ökad efterfrågan på tjänster, t.ex. äldreomsorg, på andra sätt än genom höjd kommunalskatt.

I kommittémotion 2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10 framhåller motionärerna att de riktade statsbidragen har blivit betydligt fler under senare år och menar att det behöver vara upp till kommuner och regioner att styra resurser dit de bäst behövs. Mindre kommuner bedöms inte ha kapacitet att söka alla de statsbidrag som finns och administrationen runt bidragen bedöms som omfattande. Motionärerna vill därför att regeringen minskar de riktade statsbidragen till förmån för generella statsbidrag.

I motion 2020/21:3671 av Margareta Cederfelt (M) anförs att det finns en rad brister med användningen av riktade statsbidrag, bl.a. svårigheter med att följa upp hur de används och att de därmed inte tillfaller de socioekonomiskt utsatta områden som de är avsedda att göra. För att åtgärda de brister och svårigheter som följer med riktade statsbidrag anser motionären att regeringen bör minska antalet riktade statsbidrag.

Kompletterande information

Budgetpropositionen för 2021

Regeringen anser att generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn. Generella statsbidrag möjliggör anpassning efter lokala och regionala behov, vilket är särskilt viktigt då utmaningarna är stora, samtidigt som de skiljer sig åt mellan kommunerna och mellan regionerna. Regeringen anser samtidigt att det finns ett fortsatt behov av att staten ersätter kommunerna och regionerna för kostnader inom vissa områden och i viss utsträckning riktar statsbidrag till specifika områden med

stora utvecklingsbehov. Regeringen konstaterar att de riktade statsbidragen har ökat i antal och omfattning över tid och att de förekommer inom många verksamhetsområden. Dessa bidrag syftar i många fall till att bidra till ökad likvärdighet i välfärden. Regeringen konstaterar också att mindre kommuner och små enskilda huvudmän i vissa fall har svårare att ta del av de riktade bidragen, bl.a. på grund av svårigheter att hantera den administration som är kopplad till dessa. En förenklad utformning av och process för utbetalning av dessa bidrag, en förbättrad framförhållning samt en mindre mängd bidrag skulle enligt regeringen kunna underlätta för kommuner, regioner och enskilda huvudmän att ta del av riktade satsningar. Regeringen avser mot den bakgrunden att fortsätta arbetet med att utveckla en mer strategisk styrning med riktade statsbidrag, bl.a. genom att minska antalet, se över möjligheterna att förenkla utformningen av dessa, minska administrationen och utveckla en mer effektiv bidragshantering. Inom utbildningsområdet fortsätter den särskilda översyn av de riktade statsbidragen som påbörjades under den förra mandatperioden. Regeringen avser också att öka sitt kunskapsunderlag om vilka åtgärder som kan underlätta kommuners och regioners hantering av riktade statsbidrag.

Uppföljning av statens styrning av kommuner och regioner

I december 2017 fick Statskontoret i uppdrag av regeringen att fr.o.m. 2018 t.o.m. 2020 översiktligt redovisa och analysera utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner och deras verksamheter. Syftet är att årligen ge regeringen ett samlat underlag om hur styrningen utvecklas.

I den senaste rapporten från februari 2020 konstaterar Statskontoret att regeringen under 2019 infört 13 nya statsbidrag samtidigt som 28 bidrag har upphört att gälla. Nästan samtliga av dessa bidrag är riktade statsbidrag. Statskontoret konstaterar också att det totalt fanns 165 riktade statsbidrag 2019. Många av dessa syftar till att stärka en viss kommunal verksamhet eller utveckla arbetssätten i en verksamhet. Mellan 2015 och 2018 har staten mer än fördubblat sina utgifter för riktade statsbidrag.

Under 2020 har regeringen på nytt gett Statskontoret i uppdrag att under åren 2020–2023 översiktligt redovisa och analysera utvecklingen av statens styrning av kommuner och regioner och deras verksamhet (Fi2020/02999/K).

Statskontoret ska årligen, senast den 31 mars, lämna en redovisning för det föregående året. Slutredovisningen av denna del av uppdraget ska även innehålla en fördjupad analys av utvecklingen.

Därutöver ska en redovisning av användningen för samtliga riktade statsbidrag lämnas årligen senast den 30 juni.

En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner

Regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att utreda om nuvarande regelverk för ekonomisk förvaltning i kommunallagen utgör en bra grund för en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner (dir. 2020:88).

Utredaren ska bl.a. föreslå hur kraven på god ekonomisk hushållning och balanskravet bör vara utformade, samt undersöka och vid behov lämna förslag till vägledning och stöd för den ekonomiska styrningen i kommuner och regioner. Syftet med utredningen är att ge kommuner och regioner goda förutsättningar att möta framtida utmaningar. Uppdraget ska redovisas senast den 24 september 2021.

Välfärdskommissionen

I december 2019 inrättade regeringen Välfärdskommissionen som ska identifiera och analysera konkreta åtgärder som kan stärka kommunsektorns förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden (Fi2019/04300/K). Den ska särskilt prioritera åtgärder som syftar till en förbättrad styrning av välfärden, ett effektivt nyttjande av offentliga resurser, en hållbar kompetensförsörjning och arbetsmiljö samt åtgärder inom digitaliseringsområdet som frigör resurser till välfärden. Kommissionen ska senast den 31 december 2021 redovisa hur arbetet bedrivits.

Förlängning av satsningen på att utveckla företagsklimatet i 39 gles- och landsbygdskommuner

I budgetpropositionen för 2021 framhåller regeringen att en förutsättning för att kunna bo, verka och leva i alla delar av landet är att det finns företag och arbetstillfällen. Regeringen föreslog därför en förlängning av satsningen på att utveckla företagsklimatet i 39 gles- och landsbygdskommuner samt att ytterligare 70 miljoner kronor tillförs uppdraget under 2021. Regeringen har tidigare satsat 230 miljoner kronor för att stärka gles- och landsbygdskommuners förutsättningar att utveckla det lokala näringslivet. Innevarande år tillfördes således ytterligare medel till denna satsning. Kommunerna får själva avgöra vad medlen ska användas till, förutsatt att de går till näringslivsutveckling och satsningar på att förbättra företagsklimatet.

Enligt regeringen har satsningen så här långt varit mycket lyckad. Det finns ett stort engagemang för att stärka det lokala företagsklimatet. Uppdraget har bidragit till en ökad dialog mellan kommuner och företag, och också en ökad utvecklingskapacitet, vilket har lett till ett mer långsiktigt näringslivsarbete. Uppdraget är en del i genomförandet av regeringens sammanhållna politik för Sveriges landsbygder. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2020/21:MJU2, rskr. 2020/21:132).

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, senast i betänkande 2019/20:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet framhöll utskottet att det delar regeringens bedömning om att generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn men att det samtidigt finns behov av riktade statsbidrag till specifika områden med

stora utvecklingsbehov. Utskottet noterade att regeringen ser allvarligt på att mindre kommuner i vissa fall har svårare att ta del av riktade statsbidrag och att den avser att utveckla en mer strategisk styrning med riktade statsbidrag, vilket utskottet välkomnade. Utskottet noterade att regeringen inrättat en välfärdskommission med uppdrag att identifiera och analysera åtgärder, bl.a. för att förbättra styrningen av välfärden och för att de offentliga resurserna ska nyttjas på ett effektivare sätt. Utskottet noterade också att regeringen har prioriterat landsbygdspolitiken för att hela Sverige ska växa, bl.a. har flera uppdrag lagts på myndigheterna för att fortsätta att förstärka arbetet för livskraftiga landsbygder i hela Sverige. Utskottet ansåg därför att det då inte fanns skäl att vidta några ytterligare åtgärder. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att generella statsbidrag ska vara utgångspunkten i den ekonomiska styrningen av kommunsektorn, samtidigt som det finns behov av att kunna rikta statsbidrag till vissa områden med stora utvecklingsbehov. Utskottet noterar att mindre kommuner och små enskilda huvudmän i vissa fall har svårare att ta del av de riktade bidragen. Utskottet välkomnar därför regeringens fortsatta arbete med att utveckla en mer strategisk styrning med riktade statsbidrag, bl.a. genom att minska antalet riktade statsbidrag, se över möjligheterna att förenkla utformningen av dessa, minska administrationen och utveckla en mer effektiv bidragshantering. Utskottet noterar också att regeringen avser att öka sitt kunskapsunderlag om vilka åtgärder som kan underlätta kommuners och regioners hantering av riktade statsbidrag, vilket utskottet välkomnar. Utskottet vill även påminna om Välfärdskommissionens arbete med att identifiera och analysera åtgärder bl.a. för att förbättra styrningen av välfärden och för att de offentliga resurserna ska nyttjas på ett effektivare sätt.

Vidare noterar utskottet liksom tidigare att regeringen har prioriterat landsbygdspolitiken för att hela Sverige ska växa. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att nu överväga ytterligare åtgärder och avslår därför samtliga här aktuella motionsyrkandena.

Villkor för aktörer inom välfärden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om att säkerställa lika villkor för aktörer inom välfärden med hänvisning till befintlig lagstiftning och pågående arbete.

Jämför motivreservation 8 (V).

Motionen

I motion 2020/21:997 av Maria Stockhaus m.fl. (M) anføres att den fristående/privata sektorn inom välfärden behöver bra och långsiktiga villkor och att villkoren för dessa aktörer måste vara likvärdiga med de villkor som offentliga utförare har, för att säkerställa likvärdighet och hög kvalitet för den som nyttjar välfärden oavsett vem som driver den. Motionären anser att det behöver göras en generell utvärdering och översyn av all lagstiftning som påverkar villkoren för fristående/privata aktörer för att säkerställa lika villkor. För att säkerställa att lika villkor råder menar motionären att det behövs bättre transparens när det gäller hur ersättningar beräknas. Andra åtgärder som lyfts fram är bl.a. att statliga satsningar inom välfärdsområdet måste innehålla tydliga direktiv som säkerställer att satsningarna även kommer fristående/privata aktörer till del.

Kompletterande information

Lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV

Enligt 1 kap. 2 § lagen om valfrihetssystem ska den upphandlande myndigheten behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Den upphandlande myndigheten ska iaktta principerna om öppenhet, ömsesidigt erkännande och proportionalitet när den tillämpar valfrihetssystem. Enligt lagen ska godkända leverantörer ha samma villkor. Det gäller såväl kvalitetskrav som ersättningsbelopp.

Sveriges kommuner och regioner SKR

Enligt uppgifter från SKR har stora ansträngningar gjorts för att utforma primärvårdens ersättningsmodeller. De kan uppfattas som relativt komplexa, då de utvecklats lokalt med inriktningen att modellerna ska stödja uppställda mål. De ska bl.a. bidra till uppställda mål och rättvist fördela medel mellan de olika vårdcentralerna. De ska också gärna vara transparenta och förutsägbara och omöjliga att manipulera.

Samtliga regioner i Sverige tillämpar inom primärvården en kombination av fast och rörlig ersättning. Utöver det förekommer ytterligare olika delar i ersättningsmodellerna. Vilka principer som tillämpas och deras inbördes storlek varierar mellan regionerna. Det kommunala självstyret har bidragit till

att ersättningsmodellerna utvecklats i delvis olika riktning, men med vissa gemensamma egenskaper.

Genom nätverk och arbetsgrupper stöder SKR regionernas egen utveckling mot ersättningsmodeller som bidrar till att uppnå övergripande mål. Enligt SKR finns generellt ett stort intresse – både hos regionerna och hos andra aktörer – av hur ersättningssystem i hälso- och sjukvården är utformade och utvecklas. SKR följer utvecklingen i regionerna och sammanställer jämförelser.

Ersättningsmodeller

I juni 2018 överlämnade Tillitsdelegationen sitt huvudbetänkande Med tillit växer handlingsutrymmet – tillitsbaserad styrning och ledning av välfärdssektorn (SOU 2018:47) till regeringen. I betänkandet utvecklade delegationen den analys som påbörjades i delegationens delbetänkande Jakten på den perfekta ersättningsmodellen – Vad händer med medarbetarnas handlingsutrymme? (SOU 2017:56), där delegationen presenterade de ersättningsmodeller som var mest aktuella i Sverige och diskuterade deras betydelse för möjligheten att tillvarata medarbetarnas kompetens och förmåga, och därigenom bidra till en ändamålsenlig, kostnadseffektiv och innovativ välfärd av hög kvalitet. Delbetänkandet syftade till att vidga diskussionen om ersättningsmodellerna, bortom de ekonomiska incitamenten som vanligtvis är i huvudfokus, för att skapa en bredare förståelse för ersättningsmodellernas effekter. I delbetänkandet konstaterade delegationen att det var svårt att fullt ut separera en analys av ersättningsmodeller, som endast är en del av den samlade styrningen, från andra delar. Vilka effekter ersättningsmodeller ger i verksamheterna bedömdes vara avhängigt den övriga styrningen. Delegationen hade därför för avsikt att i sitt slutbetänkande se över den sammantagna styrningen av, och inom, kommuner och landsting och hur den skulle kunna utformas för att bättre ta till vara medarbetarens kompetens och skapa större värde för medborgare och företag. När det gäller ersättningsmodeller rekommenderade delegationen följande i sitt huvudbetänkande:

- Håll ersättningsmodellen så enkel som möjligt.
- Om detaljerad styrning anses motiverad, överväg andra styrmodeller.

Om ersättningsmodellen bedöms vara det styrmedel som ska användas för att styra mer detaljerat, bör följande beaktas:

- Ta hjälp av medarbetare för att utforma modellen.
- Rikta ersättningsmodellen till rätt nivå.
- Komplettera med annan styrning, framför allt kommunikation, dialog och ledarskap.

Enligt uppgifter från Regeringskansliet har regeringen inte funnit anledning att genom lagstiftning eller andra åtgärder styra kommuner eller regioner att hantera frågor om ersättningsmodeller på det sätt som delegationen

rekommenderar. Däremot har remissförfarandet lett till att delegationens slutsatser och rekommendationer spridits i kommunsektorn. De rekommendationer som delegationen har formulerat riktar sig direkt till de aktörer som utformar ersättningsmodeller, dvs. i det här fallet kommuner och regioner.

Kommunernas fördelning av resurser till skolan

Enligt 2 kap. 8 b § skollagen (2010:800) ska kommuner fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Paragrafen omfattar fördelning av resurser såväl till kommunernas egna verksamheter som till enskilda huvudmän. Det är förutsättningarna och behoven som ska vara styrande vid resursfördelningen. Enligt SKR gör kommunerna på olika sätt när de fördelar resurser till skolan. Hur resurser bäst fördelas bedöms vara en komplex fråga, och det anses inte finnas någon universalmodell för resursfördelning som fungerar överallt. Det konstateras i Skolkommisionens slutbetänkande Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet (SOU 2017:35) och i rapporter från både Skolverket och Skolinspektionen (Kommunernas resursfördelning till grundskolor, Skolverkets rapport 391, och Kommunernas resursfördelning och arbete mot segregationens negativa effekter i skolväsendet, Skolverkets rapport 2014:01). Oavsett vilken modell som används för att fördela resurser till skolorna behöver den vara transparent och förutsägbar, så att varje skola vet vilka resurser den har att röra sig med. Dessutom måste sättet att fördela pengar till skolorna accepteras och upplevas som rättvist. Det senare gäller inte minst om man tillämpar en s.k. socioekonomisk resursfördelning och styr pengar till skolorna efter deras elevsammansättning. Sättet att fördela pengar ska också främja en effektiv resursanvändning i skolorna, samtidigt som det är rektorn som bedömer och avgör hur resurserna fördelas inom respektive skola. När en kommun fördelar pengar till skolorna ska den tillämpa den s.k. likabehandlingsprincipen, som innebär att kommunala och fristående skolor ska ha lika villkor.

Regeringen föreslår ökad insyn i skolornas ekonomi

Regeringen har beslutat om lagrådsremissen Vissa skollagsfrågor som bl.a. innehåller förslag om ökad insyn i skolornas intäkter och kostnader. I lagrådsremissen anför regeringen att det finns behov av förändringar i dagens regler för beräkning och beslut om bidrag till fristående förskolor och skolor samt till vissa enskilt bedrivna fritidshem och pedagogisk omsorg med enskild huvudman. Detta för att säkerställa lika villkor mellan kommunala och enskilda huvudmän och att insynen i hur underlaget för bidragsbesluten beräknas och hanteras ska vara så stor som möjligt.

I lagrådsremissen föreslår regeringen bl.a. att bidrag till fristående förskolor, skolor och fritidshem ska bestå av ett grundbelopp, strukturbelopp och i förekommande fall ett tilläggsbelopp. Ersättningen för resurser som

fördelas med hänsyn till elevers behov ska särredovisas i strukturbeloppet, som är nytt. Förslaget bedöms ge kommuner större möjligheter att träffsäkert rikta mer resurser till de skolor som behöver det mest. Genom strukturbelopp kan kommunen vika pengar till skolan utifrån elevernas behov. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det står bakom den politik som regeringen avser att föra i enlighet med januariavtalet, dvs. att höga kvalitetskrav ska vara styrande i välfärden och gälla alla aktörer, och att alla aktörer inom välfärden, oavsett driftsform, ska ha likvärdiga villkor. Utskottet konstaterar att enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV, ska den upphandlande myndigheten behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt. Enligt lagen ska godkända leverantörer ha samma villkor. Det gäller såväl kvalitetskrav och ersättningsbelopp. När det gäller ersättningsmodeller noterar utskottet det stödarbete som SKR bedriver för regionernas utformning av primärvårdens ersättningsmodeller och Tillitsdelegationens slutsatser och rekommendationer som har spridits i kommunsektorn. Utskottet noterar vidare att regeringen avser att lämna en proposition om en ökad insyn i skolornas ekonomi. Detta för att säkerställa lika villkor mellan kommunala och enskilda huvudmän. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att överväga ytterligare åtgärder och avslår motionsyrkandet.

Kommunsektorns uppdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om att ändra kommunsektorns uppdrag med hänvisning till den kommunala självstyrelsen och till den kommunala finansieringsprincipen som innebär att inga nya obligatoriska uppgifter från staten får införas utan medföljande finansiering till kommuner och regioner.

Jämför reservation 9 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 22 anförs att åtskilliga kommuner och regioner har ekonomiska problem och att läget nu är värre än tidigare. Motionärerna anser att det inte är rimligt på längre sikt att flera tidigare självförsörjande storstadskommuner i Sverige återfinns i toppen av de kommuner som får mest stöd från andra delar av landet, till följd av den politik som regeringar har fört. Därför vill motionärerna att regeringen

ser över möjligheten att minska kommuners och regioners ansvar och renodlar deras fokus på kärnuppdragen, såsom välfärd och infrastruktur.

Kompletterande information

Kommunutredningen

Den 19 februari 2020 överlämnade den parlamentariskt sammansatta Kommunutredningen sitt slutbetänkande till regeringen, Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget (SOU 2020:8). Utredningen har haft i uppdrag att utarbeta en strategi för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar.

Kommunerna har stora och ökande utmaningar, bl.a. till följd av den demografiska utvecklingen och den snabba urbaniseringstakten. Polariseringen mellan olika kommuner ökar när det gäller exempelvis befolkning, kompetens och ekonomiska förutsättningar. Utredningen menar att de förslag som läggs fram på flera avgörande punkter förbättrar den kommunala kapaciteten men också att flera förslag sätter igång processer som kommer att behövas under överskådlig tid för att garantera äldreomsorg, skola och annan kommunal service för alla medborgare i hela landet. Utredningen lägger bl.a. fram följande förslag:

- Den statliga styrningen av kommunerna förbättras genom färre riktade statsbidrag.
- Det kommunalekonomiska utjämningssystemet ses över.
- En kommunal försöksverksamhet initieras.
- Strategisk kommunsamverkan och frivilliga sammanläggningar stimuleras.
- En kommundelegation inrättas som tillsammans med landshövdingarna för dialog med kommunerna om kapacitetsstärkande åtgärder.
- Kompetensförsörjningen underlättas genom minskade studieskulder för personer i utsatta kommuner.
- Kommunernas digitaliseringsarbete får stöd.

När det gäller överföring av uppgifter från lokal till regional eller statlig nivå framhåller utredningen att det är svårt att generellt uttala sig om vad en överföring av ansvar och uppgifter innebär ur effektivitetssynpunkt och att frågan måste prövas utifrån vilken verksamhet det handlar om. Enligt utredningen medför en generell överföring av uppgifter inga principiella förändringar ur demokratisynpunkt, men däremot ökar avståndet mellan väljarna och förtroendevalda vid en överföring av uppgifter från den lokala till den regionala eller statliga nivån. Väljarna har dock kvar sitt inflytande över och sina möjligheter till ansvarsutkrävande i allmänna val som tidigare. Vidare menar utredningen att en generell överföring av uppgifter från den lokala nivån också skulle kunna få konsekvenser för den kommunala självstyrelsen. Om uppgifter överförs från lokal till statlig eller regional nivå innebär det att välfärdsmodellen blir alltmer centraliserad och att den kommunala

självstyrelsen begränsas. Utredningen lämnar inget förslag när det gäller överföring av uppgifter från lokal till regional eller statlig nivå. I utredningens direktiv står det bl.a. att kommittén ska utgå från att Sverige även i fortsättningen ska ha en decentraliserad samhällsorganisation, där kommunerna har ett betydande ansvar för välfärd och lokal samhällsutveckling.

Slutbetänkandet har remitterats och tiden för remissvar gick ut den 30 september 2020. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Välfärdskommissionen

Regeringen har inrättat Välfärdskommissionen, som ska identifiera och analysera konkreta åtgärder som kan stärka kommunsektorns förmåga att tillhandahålla välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden (Fi2019/04300/K). Den ska särskilt prioritera åtgärder som syftar till en förbättrad styrning av välfärden, ett effektivt nyttjande av offentliga resurser, en hållbar kompetensförsörjning och arbetsmiljö samt åtgärder inom digitaliseringsområdet som frigör resurser till välfärden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om den kommunala självstyrelsen som innebär att en betydande del av den offentliga verksamheten sköts av den lokala nivån. Den kommunala självstyrelsen har djupa historiska rötter och syftar ytterst till att stärka demokratin och göra den offentliga verksamheten mer effektiv.

Utskottet är medvetet om att kommunerna och regionerna har stora och ökande utmaningar, bl.a. till följd av den demografiska utvecklingen och den snabba urbaniseringstakten. Samtidigt konstaterar utskottet att ett omfattande arbete pågår för att stärka kommunernas kapacitet att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar.

Utskottet vill också påminna om den kommunala finansieringsprincipen som innebär att inga nya obligatoriska uppgifter från staten får införas utan medföljande finansiering till kommuner och regioner. Principens innebörd är att kommuner och regioner inte ska behöva höja skatten eller omprioritera mellan verksamheter för att finansiera statliga beslut. Finansieringsprincipen är grundläggande för de ekonomiska relationerna mellan staten och kommunsektorn, och den gäller i båda riktningarna.

Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte nu finns skäl att överväga några åtgärder och avstyrker därför det här aktuella motionsyrkandet.

Nationell samling av framgångsprojekt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om att bygga en nationell samling av framgångsprojekt med hänvisning till det arbete som redan i dag pågår med att främja möjligheten att jämföra kommunernas olika verksamheters kvalitet och effektivitet.

Motionen

I motion 2020/21:1105 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) anförs att kommuner och regioner behöver stå bättre rustade för framtida utmaningar. Motionären vill därför att det byggs en nationell bank av förebilder och framgångsprojekt för att förenkla möjligheten att utbyta funktionella lösningar och kompetenshöjande insatser inom kommuner och regioner.

Kompletterande information

Budgetpropositionen för 2020

Av budgetpropositionen för 2020 framgår att staten på olika sätt bidrar till att kommuner och regioner ska bli mer effektiva och verka för en hög kvalitet i sina verksamheter. Ett sätt att åstadkomma detta är att underlätta jämförelser mellan kommuner respektive regioner. Jämförelser ger ökad kunskap om den kommunala verksamhetens kvalitet och effektivitet. För att underlätta uppföljning och analys samt främja jämförelser mellan kommuner respektive regioner finns Rådet för främjande av kommunala analyser, Rådet för kommunal redovisning och databasen Kolada. De två råden är ideella föreningar med staten och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som medlemmar.

Kommunens kvalitet i korthet, KKiK

Sedan 2006 driver SKR det nationella projektet KKiK som omfattar ca 260 kommuner. Inom projektet utmanar kommunerna sig själva genom att ta fram och jämföra resultat för att lära av varandra och utveckla verksamheten. Det grundläggande syftet har sedan starten varit att ta fram ett kunskapsmaterial som stärker de förtroendevalda i att styra mot resultat och i dialogen med medborgarna. Innan projektet startades bjöds ett antal kommunstyrelseordförande in till SKR för att ge sin bild av vilka områden som är väsentliga att ha kunskap om. Inom ramen för projektet sprider SKR också kännedom om framgångsrika arbeten och erfarenheter som finns i Sveriges kommuner.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat ett liknande motionsyrkande, senast i betänkande 2019/20:FiU26 Kommunala frågor. I betänkandet konstaterade utskottet att det redan i dag pågår ett arbete med att främja möjligheten att jämföra kommunernas olika verksamheters kvalitet och effektivitet. Utskottet noterade också att SKR i dag sprider kännedom om framgångsrika arbeten och erfarenheter som finns i kommunerna. Utskottet ansåg därför att det inte fanns skäl att överväga några åtgärder. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det redan i dag pågår ett arbete med att främja möjligheten att jämföra kommunernas olika verksamheters kvalitet och effektivitet. Utskottet noterar också att SKR i dag sprider kännedom om framgångsrika arbeten och erfarenheter som finns i kommunerna. Utskottet anser därför att det inte nu finns skäl att överväga några åtgärder och avstyrker det här aktuella motionsyrkandet.

Reservationer

1. Det kommunala utjämningsystemet, punkt 1 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2925 av Per Åsling m.fl. (C) yrkande 1 och avslår motionerna

2020/21:247 av Fredrik Christensson och Peter Helander (båda C),

2020/21:515 av Josef Fransson (SD),

2020/21:759 av Camilla Brodin (KD),

2020/21:893 av Per Åsling (C) yrkande 5,

2020/21:911 av Hanna Westerén (S),

2020/21:1024 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2020/21:1693 av Ida Drougge och Josefin Malmqvist (båda M) yrkandena 1–3,

2020/21:1809 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S),

2020/21:2622 av Maria Stockhaus m.fl. (M) och

2020/21:3708 av Margareta Cederfelt (M).

Ställningstagande

Skatteutjämningsystemet är viktigt för att upprätthålla likvärdighet i hela landet. Samtidigt finns det betydande brister i dagens system. I dagsläget går stora delar av skatteutjämnningen till tillväxtkommuner som i grunden har goda förutsättningar för en stark ekonomi. Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att den ska tillsätta en utredning som ser över hela det kommunalekonomiska utjämningsystemet med fokus på utveckling, tillväxt och likvärdig service i hela landet. Det är bra. Centerpartiet vill se ett skatteutjämningsystem som vilar på en rad grundläggande principer. Systemet bör utgå från en garanterad servicenivå i hela landet. Samtidigt behöver det vara utformat så att det skapar incitament för företagande, jobb och tillväxt. Det måste löna sig för en kommun som gör reformer för att stärka företagsamhet och jobbskapande, snarare än att frånta kommuner deras ansvar för sin ekonomiska politik. För många av landets glest befolkade kommuner är det dock uppenbart att det finns strukturella förutsättningar som gör det svårt att klara behovet av kommunal service utan ett system för skatteutjämnning. Därför bör gleshet i högre grad beaktas inom ramen för utjämningsystemet.

Systemet bör ses över så att gleshet ges en större vikt samtidigt som incitamenten för jobb och företagande stärks.

2. Kommunala tillsynsavgifter, punkt 2 (SD, C)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Charlotte Quensel (SD) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2020/21:704 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 8,

bifaller delvis motionerna

2020/21:572 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 6 och

2020/21:3486 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 11 och

avslår motionerna

2020/21:1263 av Malin Höglund (M),

2020/21:1692 av Ida Drougge (M) yrkandena 1 och 2 samt

2020/21:3486 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 12.

Ställningstagande

Det är välkommet att riksdagen nu tagit beslut om att anpassa svensk lagstiftning till en EU-förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan. I stället för en årlig avgift för den ordinarie livsmedelskontrollen kommer den enskilde att debiteras efter utförd kontroll. Det är bra och ett steg i rätt riktning. Regeringen bör dock verka för att efterhandsdebitering görs till regel inte bara när det gäller livsmedelskontroll utan för samtliga kontrollverksamheter som myndigheter utför och debiterar företagen tillsynsavgifter för.

3. Kommunala tillsynsavgifter, punkt 2 (M)

av Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Sofia Westergren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3486 av Lars Hjärmered m.fl. (M) yrkandena 11 och 12,
bifaller delvis motionerna
2020/21:572 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 6,
2020/21:704 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 7 och
2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C) yrkande 8 och
avslår motionerna
2020/21:1263 av Malin Höglund (M) och
2020/21:1692 av Ida Drougge (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är välkommet att riksdagen nu tagit beslut om att anpassa svensk lagstiftning till en EU-förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet i livsmedelskedjan. I stället för en årlig avgift för den ordinarie livsmedelskontrollen kommer den enskilde att debiteras efter utförd kontroll. Det är bra och ett steg i rätt riktning. Regeringen bör dock verka för att efterhandsdebitering görs till regel inte bara när det gäller livsmedelskontroll utan för samtliga kontrollverksamheter som myndigheter utför och debiterar företagen tillsynsavgifter för. Regeringen bör också se till att kommunernas avgiftsuttag för icke genomförd tillsyn begränsas.

4. Vinster i välfärden, punkt 4 – motiveringen (V)

av Ulla Andersson (V).

Ställningstagande

Det har i två motioner, 2020/21:1799 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 och 2020/21:3532 av Hans Rothenberg m.fl. (M) yrkande 1, argumenterats för betydelsen av vinster i välfärden. Jag vill med anledning av dessa motioner anföra följande.

Vinstjakten som incitament inom offentlig verksamhet borde stoppas, samtidigt som man ställer krav på de privata aktörer som finns inom välfärdens områden. Genom att reglera vinsterna i välfärden kan man skapa förutsättningar för att säkra kvalitet och långsiktighet inom välfärden. Ett överskott ska stanna i verksamheten och i huvudsak återinvesteras.

Välfärden har blivit en kvasimarknad, vilket i sig är kostnadsdrivande eftersom det är någon annan som betalar, dvs. skattebetalarna. Skattepengar ska gå till det de är avsedda för, och därför bör vinster i välfärden regleras. Att tillförsäkra medborgarna att skattepengar går till det de är avsedda för och att de i huvudsak återinvesteras är avgörande för att komma bort från de problem som vinstjakten fört med sig, som att barn väljs bort och att utbildningsnivå, arbetsvillkor och bemanning m.m. påverkas negativt.

En överflyttning av vårt gemensamma ägande till privat gynnar varken jämlikheten eller jämställdheten.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnda motioner i berörda delar.

5. Försäljning av välfärdsverksamhet, punkt 5 – motiveringen (V)

av Ulla Andersson (V).

Ställningstagande

I motion 2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M) yrkande 3 argumenteras för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet. Jag vill med anledning av motion anförda följande.

Sedan möjligheten för kommuner och regioner att mer eller mindre skänka bort verksamheter har intresset för att ”köpa” välfärdsverksamhet upphört. Det är uppenbart att det är vinstintresset som styr och driver på privatiseringen av välfärdsverksamhet. De stora bolagens möjlighet att fördela om vinster gör att de kan lägga anbud som inledningsvis ger underskott för att konkurrera ut idéburna aktörer som inte har den möjligheten.

Välfärden har blivit en kvasimarknad, vilket i sig är kostnadsdrivande eftersom det är någon annan som betalar, dvs. skattebetalarna. Skattepengar ska gå till det de är avsedda för, och därför bör vinster i välfärden regleras. Att tillförsäkra medborgarna att skattepengar går till det de är avsedda för och att de i huvudsak återinvesteras är avgörande för att komma bort från de problem som vinstjakten fört med sig, som att barn väljs bort och att utbildningsnivå, arbetsvillkor och bemanning m.m. påverkas negativt.

Den stora överflyttningen av vårt gemensamma ägande till privat är en utveckling som går åt fel håll.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnd motion i berörda delar.

6. Riktade statsbidrag till kommunsektorn, punkt 6 (M)

av Edward Riedl (M), Jan Ericson (M), Mattias Karlsson i Luleå (M) och Sofia Westergren (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10,
bifaller delvis motionerna
2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 6 och
2020/21:3671 av Margareta Cederfelt (M) samt

avslår motion

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 5 och 7.

Ställningstagande

Den stora mängden riktade statsbidrag slår hårt mot mindre kommuner som inte har kapacitet att söka alla de statliga bidrag som finns. Även om satsningarna många gånger är vällovliga behöver det vara upp till kommuner och regioner att styra resurser dit de bäst behövs. Regeringen bör därför minska de riktade statsbidragen till förmån för generella statsbidrag. Generella statsbidrag ger kommuner och regioner stabila planeringsförutsättningar, skapar långsiktighet och utrymme för effektivisering, utveckling och förnyelse.

7. Riktade statsbidrag till kommunsektorn, punkt 6 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkandena 5–7 och

bifaller delvis motionerna

2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 10 och

2020/21:3671 av Margareta Cederfelt (M).

Ställningstagande

Regeringen bör i större utsträckning än i dag verka för generella statsbidrag till kommuner och regioner i stället för riktade statsbidrag och än mer särskilt stimulera den ekonomiska utvecklingen i landsbygdskommuner. Regeringen bör också se över möjligheten att finansiera ökad efterfrågan på tjänster, t.ex. inom äldreomsorgen, på andra sätt än genom höjd kommunalskatt.

8. Villkor för aktörer inom välfärden, punkt 7 – motiveringen (V)

av Ulla Andersson (V).

Ställningstagande

I motion 2020/21:997 av Maria Stockhaus m.fl. (M) argumenteras för lika villkor för fristående/privata aktörer inom välfärdsområdet som för offentligt drivna verksamheter. Jag vill med anledning av motionen anföra följande.

Problemet med att hitta rätt ersättningsmodeller visar varför välfärden inte ska vara en marknad utan en rättighet för människor. Ersättningsmodellerna i dag gynnar privata välfärdsbolag och missgynnar ofta den offentligt drivna välfärden. Inom vården ser vi hur de privata välfärdsbolagen satt i system att etablera sig där de förväntar sig att de mest lönsamma ska bo och bli ”kunder”. Inom skolan ser vi hur fristående skolor också väljer lägen och upplägg som lockar till sig elever med bra förutsättningar. Samtidigt står den offentligt drivna skolan med hela kostnaden för överplatser för att kunna ta emot nyinflyttade elever eller elever som lämnar fristående skolor, även för att kunna parera då skolkoncerner går i konkurs eller lägger ned. Ersättningssystemen bör ändras så att den offentliga verksamheten kompenseras för sina extra kostnader.

I den bolagsdrivna omsorgen hålls antalet anställda nere och antalet visstidsanställda är stor, vilket resulterar i sämre kvalitet, för att öka bolagets vinst.

Välfärden har blivit en kvasimarknad, vilket i sig är kostnadsdrivande eftersom det är någon annan som betalar, dvs. skattebetalarna. Skattepengar ska gå till det de är avsedda för, och därför bör vinster i välfärden regleras. Att tillförsäkra medborgarna att skattepengar går till det de är avsedda för och att de i huvudsak återinvesteras är avgörande för att komma bort från de problem som vinstjakten fört med sig, som att barn väljs bort och att utbildningsnivå, arbetsvillkor och bemanning m.m. påverkas negativt.

Med hänvisning till detta avstyrks nämnd motion i berörda delar.

9. Kommunsektorns uppdrag, punkt 8 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

I Sverige finns en olycklig tradition att fatta beslut på riksnivå, som sedan måste genomföras lokalt utan att erforderliga medel tillförs. Det finns många

exempel på detta, men migrationspolitiken är den mest uppenbara och mest kostsamma. Det är inte rimligt på längre sikt att flera tidigare självförsörjande storstadskommuner i Sverige återfinns i toppen av de kommuner som får mest stöd från andra delar av landet, till följd av den politik som regeringen har fört. Vi motsätter oss detta förhållande och kommer konsekvent att vara mycket varsamma med att lägga över ansvar på kommuner och regioner, i synnerhet utan medföljande finansiering. Regeringen bör se över möjligheten att minska kommunernas och regionernas ansvar och renodla deras fokus på kärnuppgifterna, såsom välfärd och infrastruktur.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:247 av Fredrik Christensson och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olika åtgärder för att införa en rättvisare folkräkning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:515 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som genomlyser effekterna av nuvarande utjämningsystem för kommuner och regioner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:572 av Peter Helander m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att efterhandsdebitering av tillsynsavgifter bör göras till regel hos myndigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:700 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att renodla kommuners och regioners kärnuppdrag inom välfärd och infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:704 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett införande av lagkrav kring efterhandsbetalning av tillsynsavgifter och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:759 av Camilla Brodin (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera hela skatteutjämningsystemet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:893 av Per Åsling (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett nytt solidariskt och effektivt skatteutjämningsystem som ger långsiktiga och rättvisa förutsättningar för välfärd i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:911 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studera förutsättningarna för en modell för inkomst- och kostnadsutjämning mellan kommuner som tar hänsyn till utmaningar som möter kommuner med stor andel deltidsboende och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:997 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att villkoren för fristående/privata aktörer inom välfärdsområdet är likvärdiga med de villkor som offentligt drivna verksamheter har och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1024 av Per Åsling och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om olika åtgärder för att införa en rättvisare folkräkning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1105 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga en nationell bank av förebilder och framgångsprojekt för att förenkla möjligheten att utbyta funktionella lösningar och kompetenshöjande insatser inom kommuner och regioner och därmed stå bättre rustade för framtida utmaningar och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1263 av Malin Höglund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över tillsynskostnader för servicenäringsen på landsbygden och för obemannade butiker och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1331 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för kommunerna att redovisa mer tydligt i årsredovisningarna hur deras utgifter har fördelats mellan den lagstadgade verksamheten och den frivilliga verksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1692 av Ida Drougge (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra kommunerna och staten skyldiga att redovisa faktiska beräkningar och underlag för avgifters storlek och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att göra kommunerna och staten skyldiga att redovisa

kostnaden för den motprestation som avgiften avser och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1693 av Ida Drougge och Josefin Malmqvist (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny översyn av skatteutjämningsystemet i syfte att utjämna kommuners förutsättningar och inte utfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nya översynen ska syfta till att inte ställa kommuner och regioner mot varandra utan i stället låta staten fullt ut kompensera de kommuner som behöver kompenseras för olika förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för staten att dra in utjämningsbidrag till kommuner som inte själva tar ansvar för sin ekonomi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:1799 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vinster i välfärden har stor betydelse för att bidra till jämställt företagande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:1809 av Kalle Olsson och Anna-Caren Säterberg (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ytterligare justeringar i kostnadsutjämningsystemet för en mer rättvis fördelning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2622 av Maria Stockhaus m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda det kommunala utjämningsystemet i syfte att förbättra möjligheten för landsbygdskommuner att finansiera sina egna behov och att staten tar över ansvaret för finansiering av utjämnningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:2915 av Fredrik Schulte (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett regelverk för avknoppningar av offentligt ägd och finansierad verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2925 av Per Åsling m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skatteutjämningsystemet bör ses över så att gleshet ges större vikt

samtidigt som incitamenten för jobb och företagande stärks och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2926 av Rickard Nordin m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av kommuners möjligheter att finansiera ökad efterfrågan på tjänster, t.ex. äldreomsorg, på andra sätt än genom höjd kommunalskatt bör genomföras och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för mer generella statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att särskilt stimulera ekonomisk utveckling i landsbygdskommuner och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:2949 av Peter Helander m.fl. (C):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att efterhandsdebitering av tillsynsavgifter (Rättviksmodellen) bör göras till regel hos myndigheter i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3486 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra efterhandsdebitering av tillsynsavgifter till huvudregel hos myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa kommuners avgiftsuttag för icke genomförd tillsyn och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3488 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska de riktade statsbidragen till förmån för generella statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3532 av Hans Rothenberg m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillförsäkra långsiktigt uthålliga villkor för privat företagsamhet inom välfärdssektorn, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2020/21:3671 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om riktade statsbidrag och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3708 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stopp för den kommunala inkomstutjämnningen och tillkännager detta för regeringen.